

PRACOVNÍ PRÁVO

ČASOPIS PRO VÝKLAD PRACOVNÍCH A SOCIÁLNĚ
POJIŠŤOVACÍCH ZÁKONŮ.

JUDr. J. a. r. Voska :

Nároky zaměstnanců v novém konkursním a vyrovnacím řádu.

Stejně jako konkursní a vyrovnací řády dosud v Československé republice platící, převzaté ze zákonodárství rakouského a uherského, obsahují i nové československé řády konkursní a vyrovnací, vydané zákonem z 27. března 1931, č. 64 Sb. z. a n., řadu předpisů, které se dotýkají poměru mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.

A nutno přiznati, že nový zákon znamená na poli ochrany zaměstnanců značný pokrok.

V prvním dílu konkursního řádu, upravujícím konkursní právo hmotné, jsou zařaděny především v § 27. předpisy o vlivu prohlášení konkursu na jmění zaměstnavatellovo a služební poměry jeho zaměstnanců. Předpisy tyto v podstatě shodují se s ustanoveními §§ 23. a 30., odst. 4. zákona o obchodních pomocnících z 16. ledna 1910, č. 20 ř. z. resp. § 25. zákona o úřednících statkových z 13. ledna 1914, č. 9 ř. z. Neodkazuje se v nich na zvláštní předpisy jiných zákonů, jako v § 25., odst. 3. dosavadního konkursního řádu mimoslovenského, nový zákon nastoupí na místo všech předpisů jiných, platných v době jeho vydání. Pro zaměstnance obchodní a statkové úředníky neznamená nový § 27. kon. řádu změnu. Cena jeho však spočívá v tom, že ustanovení platná dosud jen pro tyto kategorie zaměstnanců rozšiřují se na služební poměry ostatní. To však neznamená, že by se na ostatní zaměstnance vztahovaly veškeré předpisy, platné pro případ konkursu pro obchodní pomocníky a úředníky statkové: Neplatí pro ně delší zákonné výpovědní lhůty stanovené v zákonech č. 20/1910 a č. 9/1914 ř. z.

Značnější změny ve prospěch zaměstnanců zavádí nový zákon, pokud jde o

ochranu nároků zaměstnanců proti zaměstnavateli, vzniklých v době před prohlášením konkursu nebo před zahájením vyrovnacího řízení. Podstatně rozšiřují se přednostní práva úpadcových zaměstnanců v konkursu a dlužníkových zaměstnanců v řízením vyrovnacím.

Již vládní návrh nového konkursního a vyrovnacího řádu (tisk č. 253 senátu Nár. shrom. z r. 1930) rozšiřoval časové omezení přednostního práva zaměstnanců úpadcových (dlužníkových) z dosavadního jednoho roku (§ 51. konk. ř. rak., § 25. vyr. ř. rak.) na 3 roky, přiznával takto rozšířené přednostní právo veškerým pohledávkám zaměstnanců z poměru služebního a pracovního a výslovně zařazoval mezi přednostní pohledávky (t. j. pohledávky I. třídy konkursních věřitelů) nárok na vrácení služeb. kaucí. (§ 54. nov. konkurs. řádu, § 26. nového vyrovn. řádu.) Maximální hranice pro přednostní právo pohledávek zaměstnanců zůstala stejná (24.000 Kč), nezapočítává se však do ní pohledávka zaměstnavatele na náhradu hotových výdajů a na vrácení kaucí — rozumí se toliko kaucí složených v hotovostech. Nárok na vrácení kaucí jiných lze uplatnit podle nového zákona, stejně jako podle práva dosavadního, v neztenčeném rozsahu jako nárok na vyloučení.

V ústavně právním výboru senátu N. S. bylo přednostní právo zaměstnanců rozšířeno ještě dále na pohledávky zaměstnanců ze zápůjček poskytnutých zaměstnavateli srážkou ze mzdy k provozování podniku. Pohledávky takové právem klade nový zákon na roveň pohledávkám ze mzdy a poskytuje jim stejnou ochranu, jako mzdě (Zpráva ústavně právního výboru senátu,

tisk. č. 362, str. 3), zařazuje je mezi pohledávky první třídy v konkursu (§ 54 konk. ř.) resp. mezi pohledávky přednostní v řízení vyrovnacím (§ 26. vyr. ř.).

Za platnosti dosavadního práva stávalo se velmi často, že skutečnému zaplacení přednostních pohledávek, zejména také nároků zaměstnanců, byla věnována v řízení vyrovnacím péče velmi malá. Stává se, že docházejí uspokojení, třeba jen poměrného, pohledávky nepřednostní, kdežto na přednostní pohledávky nedostává se zhusta ničeho, anebo docházejí uspokojení po dlouhých průtazích. Odpomoc, třeba ne zcela dokonalou, zjednatí tu má ustanovení § 54., odst. 1. vyrovnacího řádu, které přiznává věřitelům přednostním — také zaměstnancům — právo požadovati, aby jejich pohledávky byly zajištěny. Toto právo má ovšem význam jen v případech, ve kterých nelze se domáhati přímého zaplacení (na př. pohledávek provise, pokud nejsou ještě splatny, nároků na vrácení kaucí při služebním poměru, který ještě trvá). Jsou-li však přednostní pohledávky splatny, není věřitel (zaměstnanec) ve vymáhání jich všemi přípustnými prostředky (žalobou, exekucí) nijak obmezen. Vymáhání i přednostních pohledávek jest nad to usnadněno novým předpisem § 63. vyr. řádu, kterým byl ve vyrovnacím řízení vytvořen nový exekuční titul a který umožňuje, aby pohledávky zaměstnanců — nebyly-li po přijetí a potvrzení vyrovnání zaplacený — mohly býti vymáhány exekucí, i když nebyly dříve zažalovány, a to plným obnosem.

Pokud možno nejrychlejší uspokojení předchozích pohledávek zaměstnanců zařaděných podle § 54, č. 2. konkursního řádu do první třídy konkursních věřitelů, zajišťuje nové ustanovení § 129, odst. 2. konkursního řádu. Ten stanoví přímo lhůtu, do které mají býti pohledávky první třídy úplně uspokojeny a ukládá konkursnímu komisaři povinnost, aby na dodržení lhůty ustanovené pro uspokojení věřitelů první třídy dohlížel.

Nový zákon nepečuje však jen o výhodnější zařadění a uspokojení pohledávek zaměstnanců a pracovního poměru, ale snaží se dosíci i toho, aby práva zaměstnanců na požitky zaopatřovací — pokud přísluší zaměstnancům proti zaměstnavateli — byla zachována jak v řízení konkursním, tak i vyrovnacím. Pro dosažení tohoto účelu byla pojata v ústavně právním výboru senátu N. S. do nového zákona ustanovení, podle nichž výslovně přiznává se vylučovací právo »majetkovým hodnotám určeným k podpoře zaměstnanců v nemoci, invaliditě nebo stáří a jejich vdov, sirotek a rodinných

příslušníků« (§ 12., odst. 1. konkursního řádu a shodný s ním § 13., odst. 1. vyrovnacího řádu). Jde tu o zachování fondů a majetků, určených, zejména ve větších podnicích, ve prospěch zaopatření zaměstnanců a jejich příslušníků, i pro případ, že podnik upadne do konkursu, nebo že bylo zahájeno vyrovnací řízení (Zpráva ústavně právního výboru senátu N. S., k § 12. konk. ř. a § 13. vyr. ř.). Tato nová ustanovení týkají se nejen fondů samostatných, se zvláštní správou, ale i fondů, které nejsou samostatnými právními osobami a nejsou odděleně spravovány. Nezáleží také na tom, jak fondy tyto vznikly, zda byly dotovány jen z prostředků zaměstnavatelových či z příspěvků zaměstnanců, anebo z obojího pramene.

Stejný účel, jako § 12., odst. 1. konk. řádu a § 13., odst. 1. vyrovnacího řádu, sledují i předpisy § 54., č. 3. konk. ř. a § 26., č. 6. vyr. ř., zařaděné do nového zákona rovněž v ústavně-právním výboru senátu N. S. (dův. zpráva výborová, str. 3. a 7.). Také tu bylo úmyslem zákonodárcovým, zachovati pokud možno nedotčené (fondy určené k podpoře úpadcových zaměstnanců v případě nemoci, invalidity nebo stáří a jejich vdov, sirotek a rodinných příslušníků« těmto účelům a poskytnuto jim proto přednostní právo na uspokojení jejich pohledávek jakéhokoli druhu proti zaměstnavateli, který upadl do konkursu nebo který se vyrovnává. Jde zejména o případy, ve kterých bylo prostředků určených k zaopatření zaměstnanců a jejich příslušníků užito, ať již právem anebo neprávem, jako provozovacího kapitálu při provozování úpadcovy (dlužníkovy) podniku.

Všechna nová ustanovení konkursního i vyrovnacího řádu, týkající se ochrany práv zaměstnanců v konkursu nebo ve vyrovnání zaměstnavatelově, jsou — jak již s počátku bylo naznačeno — pokrokem proti dosavadnímu stavu. Nároky zaměstnanců nejsou jimi ovšem chráněny proti jakékoli ztrátě. Zejména maximální hranice 24.000 Kč, stanovená v § 54, č. 2 konk. ř. a § 26., č. 5 vyr. řádu může býti v některých, ale jen zcela výjimečných případech příčinou toho, že i za platnosti nového zákona utrpí zaměstnanci v konkursu nebo ve vyrovnání zaměstnavatelovu ztráty na svých pohledávkách. Ostatní nová ustanovení však poskytují zaměstnancům ochranu v míře značně zvýšené. Rozšířením časového obmezení přednostního práva pohledávek zaměstnanců v § 54. konk. řádu a § 26. vyrovnacího řádu vyhověno bylo do značné míry zejména požadavkům obchodních jednatelů, jejichž pohledávky dospívají často teprve za

delší dobu po uzavření obchodu a ani jiné kategorie zaměstnanců nevycházejí na prázdno.

V závěru nutno konstatovati jedno: Na poměrně příznivém výsledku projednávání nového zákona ve sborech zákonodárných má nemalou zásluhu práce odborových organizací. Odborové sdružení československé

připravilo pro jednání v senátu N. S., je- muž byl vládní návrh předložen, pečlivě propracované doplňovací návrhy a právě tyto návrhy byly podkladem pro změny, které byly pro zvýšenou ochranu práv zaměstnanců v úpadku zaměstnavatelově v ústavně právním výboru senátu N. S. na vládním návrhu vykonány.

Jaromír Hlaváček:

Přehled judikatury pracovního práva za rok 1930.

C. ZÁVODNÍ VÝBORY.

§ 3.

33. *Potřeba nahlédnutí do mzdových a platových listin podle § 3, lit. b) může být odůvodněna také tím, že se záv. výb. chce přesvědčiti o správnosti úpravy mezd podle nově uzavřené kolektivní smlouvy a není potřeba, aby záv. výb. oznámil dříve zaměstnavateli konkrétní případy porušení této smlouvy.* Podle § 3, odst. 1., lit. a), je záv. výb. povolán dozírat na zachovávání mzdových a pracovních smluv a k plnění tohoto úkolu záv. výb. uloženého je za okolností potřebí do mzdových a platových listin nahlédnouti. Je sice pravda, že nelze na takovou potřebu souditi, není-li konkrétního skutkového podnětu, a že nahlížení do platových a mzdových listin nemá povahu pravidelné nebo spontánní revise platových a mzdových poměrů; naproti tomu nelze však neuznati, že i zařazení zaměstnanců do mezdních sazeb podle nově uzavřené kolektivní smlouvy jest skutkovým podnětem, který nahlížení do mzdových a platových listin dostatečně ospravedlňuje. Jdeť tu o změny stavu dosavadního a záv. výboru, který má dozírat na zachovávání mzdových a pracovních smluv, dlužno poskytnouti možnost, aby se přesvědčil, zdali nastalé změny byly náležitě provedeny. (Boh. A 8937, P. P. 181.)¹¹⁾

34. *Stalo-li se propuštění dělníka, který jest aspoň 3 roky nepřetržitě v podniku zaměstnán z důvodů vytčených v § 82 ž. ř., není závodní výbor povolán zkoumat důvodnost propuštění a předkládat věc roz-*

hodčí komisi. Právě-li zákon v posl. odst. § 3 g), že předcházející ustanovení se na dělníka nebo zřízence, který se dopustil jednání, pro něž může být pracovní nebo služební poměr bez výpovědi přerušen podle ustanovení § 82 ž. ř., nelze tomu rozuměti jinak, než že, stalo-li se propuštění z důvodů v § 82 ž. ř. vytčených, není záv. výb. povolán zkoumat důvodnost propuštění a předkládati věc rozhodčí komisi, a že rozhodčí komise není vůbec příslušná, by v takovém případě rozhodovala. (Váž. obč. 10069, P. P. 126.)

35. *Soudu nenáleží zkoumati nálezy rozhodčí komise po stránce věcné oprávněnosti, nýbrž jen po stránce formální správnosti.* Dospěl-li soud k názoru, že rozhodčí komise nebyla příslušnou (§ 3, lit. g), není vázán jejím nálezem a nemůže o tento nález opíratí své rozhodnutí. Nebyla-li rozhodčí komise příslušnou rozhodovat, není tu případu podle § 105 ú. l. a § 1 zák. č. 217/25, z čehož plyne, že v takovém případě nelze se pořadem práva domáhati uznání bezúčinnosti nálezu rozhodčí komise. (Váž. obč. 10069, P. P. 126.)¹²⁾

36. *Odmítl-li n. s. s. stížnost do rozhodnutí rozhodčí komise (§ 3, lit. g) z důvodu, že jde tu o věc patřící podle § 105 úst. list. do příslušnosti řádných soudů, jest tento výrok n. s. s. podle § 4 zák. č. 217/25 pro řádné soudy závazným, a to i tehdy, když tyto soudy přípustnost pořadu práva v přede-*

¹¹⁾ N. s. s. již v nál. Boh. A 5909 (P. P., roč. VI., str. 29) vyslovil, že správa závodu může odmítnouti nahlížení do mzdových a platových seznamů podle § 3 lit b), nebyl-li jí označen důvod, pro který záv. výb. nahlížení se dožaduje, a v nál. Boh. A 7516 (P. P., roč. VIII., str. 27), že záv. výb. se může domáhati nahlížení do mzdových listin jen tehdy, je-li nahlížení prostředkem k plnění některého z úkolů záv. výboru a je-li skutkovými okolnostmi dána potřeba tohoto plnění.

¹²⁾ N. s. setrvává tu opět na názoru, vyjádřeném v rozh. Váž. obč. 6379 (P. P., roč. VI., str. 84), že není-li při propuštění podle § 82 ž. ř. příslušnou rozhodčí komise, nelze se dovolati nápravy na řádném soudě (§ 105 ú. l., zák. č. 217/25), která má místo jen tehdy, byl-li správní úřad k rozhodnutí příslušným, byv k tomu povolán ustan. zák., nikoliv však tehdy, osobil-li si správní úřad příslušnost k rozhodování o věci, o níž bylo rozhodovati soudům. V důsledku toho nezměnila se dosud groteskní situace, vyvolaná odporující si judikaturou n. s. a n. s. s., a to i přes usnesení konfliktního senátu Boh. A LXI. (P. P. 194).